

Duer i Buskerud

Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen, e-post: sstuef@broadpark.no

Duefamilien omfatter fem arter i Buskerud: bydue, skogdue, ringdue, tyrkerdue og turteldue. Bydue og tyrkerdue er standfugler. De andre er trekkfugler, men enkelte ringduer og en sjelden gang en og annen skogdue kan overvintre i milde vintrer. Ringdua er den mest tallrike av artene, og den kan opptre i store flokker på trekket vår og høst. Turteldua er den sjeldneste duearten, og den er bare observert et fåtall ganger i Buskerud. Denne beskrivelsen er basert på den kunnskapen som LRSK for tiden har om disse artenes forekomst i fylket.

Bydue *Columba livia var. domestica*

Byduene har sitt opphav i rømte tamduer. Disse stammer opprinnelig fra arten klippedue som ikke lenger hekker i Norge. Tamduene er blitt avlet på i generasjoner, og byduene kan derfor oppvise stor draktvariasjon. Noen draktvarianter kan være svært lik den opprinnelige stamformen klippedue. Bydua er som navnet sier, nært knyttet til byer og tettsteder og fins spredt og tallrikt over det meste av landet. Den norske hekkebestand teller trolig mer enn 10 000 par. Selv om bydua har en frittlevende vill bestand i Norge, blir den pga. sin bakgrunn og nære tilknytning til mennesket, ofte neglisjert som en «god» art av mange i det ornitologiske miljøet.

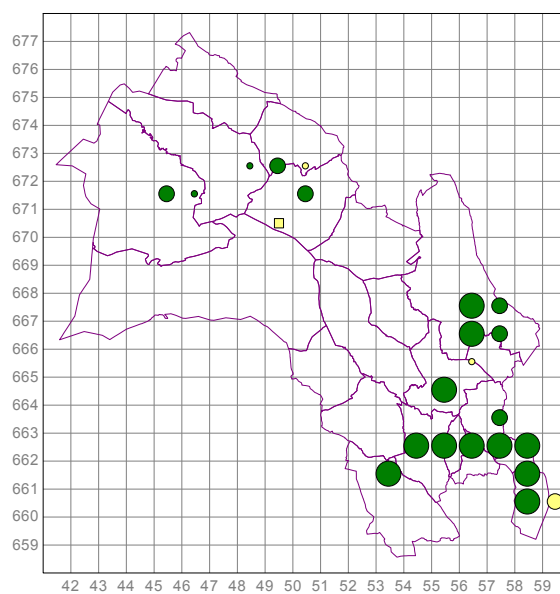
Byduer i Åssiden Elvepark, Drammen 05.12.2013.
Foto: Jorunn Villand.

Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl i byer og tettsteder, der arten ofte kan observeres på næringssøk i det omkringliggende kulturlandskapet. Vanligst i lavlandet i sørlige deler av fylket, mer fåtallig i tettbebyggelser i Hallingdal (Nesbyen, Gol og Geilo). Standfugl, og mye tyder på av våre byduer er svært stedbundne.

Bestand: De største bestandene fins i de tre største byene i fylket, dvs. i Drammen, Kongsberg og Hønefoss. I Drammen og Hønefoss kan bestandene telle flere hundre individer. Enkeltflokker på 50-100 ind. er ikke uvanlig å se flere steder i Drammen sentrum og ved kornsiloen på Holmen, maks. 250 ind. ble observert på Strømsø 8.12.2010 (K.Bøhn).

Bydue

Oppdatert utbredelseskart for bydue. Prikkstørrelse iht. hekkekoder i Atlas-prosjektet. Gule prikker viser observasjoner utenom hekkesesongen.

Total vinterbestand i Drammen ligger trolig på 200-400 ind. I Hønefoss lå vinterbestanden tidligere på rundt 200 ind. (V.Ree i Norsk Fugleatlas). I seinere år er flokker på 20-40 ind. jevnlig blitt observert i Hønefoss sentrum. I Kongsberg var bydua sjelden å se på 1960-tallet, men har i de siste tiåra blitt en vanlig fugl i sentrum med flokker på opptil 20-30 ind. Vinterbestanden i Vestfossen (Øvre Eiker) ligger på typisk 20-50 ind. Et tilsvarende antall har tilhold i Hokksund, maks. 110 ind. sett på Sem 12.10.2008 (S.Stueflotten). På 1990-tallet etablerte det seg også en liten koloni på ca. 10 fugler på Halshaugen ved Vestfossen (A.Hals). Andre tettsteder med små faste bestander i Buskerud: Tofte (Hurum) 20-40 ind., Sætre (Hurum) 20-40 ind., Slemmestad (Røyken) 10-20 ind., nedre Lier/Lierbyen 20-30 ind., Mjøndalen (Nedre Eiker) 30-50 ind., Krokstadelva (Nedre Eiker) 20-30 ind., Vikersund (Modum) 20-50 ind., Vik (Hole) ca. 10 ind., Nesbyen (Nes) ca. 10 ind. maks. 40 ind. på Liudden 31.10.2010., Gol sentrum (Gol) 5-10 ind., maks. 33 ind. 02.09.2008 (T.Breiehagen), Geilo (Hol) 10-20 ind., mens Ål synes å mangle en fast bestand. Det kan nevnes at det oppe på Langedrag (Nore og Uvdal) 1000 moh., fins et dueslag hvor det har vært opptil 40 tamduer (jf. gult firkantsymbol i rute MN90 i utbredelseskartet ovenfor).

Total vinterbestand i Buskerud ligger trolig på mellom 750 – 1000 ind., som tilsvarer 300 – 400 hekkende par.

Bydua kan i noen sammenhenger være en kontroversiell art. Når bestandene i byområdene i enkelte perioder blir store, oppstår det ofte diskusjoner i aviser og sosiale media om all dueplagen som dette medfører, og det blir da ofte rettet krav om å få redusert antallet. Dette har flere ganger ført til at det er igangsatt nedskyting av bestandene. I Hønefoss ble bydue-bestanden på ca. 300 ind. skutt ned til rundt 100 ind. vinteren 1990. I Drammen ble 250 byduer fanget inn av Fuglehjelpen i 2001, 143 av disse ble drept, resten ble fraktet til Trøndelag og sluppet løs på gårder der. Høsten 2003 oppstod det en ny diskusjon om dueplagen på Drammens Torg. Tellingene hadde vist at det da var ca. 400 byduer i Drammen. To skadedyrutryddere ble engasjert for å skyte ned bestanden til 100-200 ind. Mens Fuglehjelpen fikk betalt 100 kr per due, fikk duejegerne i 2003 bare 15 kr per due (kilde: DTBB 10.11.2003). Slik desimering av duebestandene har kun vist seg å ha en kortvarig og begrenset effekt da bestandene i hovedsak bestemmes av mattilgangen i området.

Byduene spiser stort sett mat som de finner i parker og på gater og torg i bebyggelsen, der de også hyppig blir matet av folk. I tillegg streifer de ofte rundt på jorder og stubbåkrer i nærområdet, på leting etter spillkorn og andre frø. De kan også samle seg i flokker ved kornsiloer og andre kornlagre, som på Holmen i Drammen.

Skogdue *Columba oenas*

I Norge forekommer skogdua først og fremst i lavlandet på Østlandet og videre sørover langs Sørlandet, kun spredt og sjelden ellers i Sør-Norge. Arten hekker sjelden høyere enn 200 moh. og er sterkt knyttet til områder med gamle løvtrær i kulturlandskapet og andre varierte og åpne skogsområder. Den unngår helst ren barskog. Skogdua plasserer reiret i gamle svartspetthull eller andre naturlige hulrom i gamle trær, og kan også benytte uthengte rugeholker. Osp ser ut til å være det foretrukne reiret. Skogdua kan benytte det samme reirhullet i år etter år, og flere par kan hekke nær hverandre i løse kolonier. Den norske hekkebestanden er estimert til 1000-5000 par (M.Viker i Norsk Fugleatlas). Bestanden synes å ha gått ned i takt med utviklingen av det moderne norske skogbruket som har ført til mangel på egnede reirhull i store gamle løvtrær. Arten fører et stillfarende og bortgjemt liv i hekketiden, og reirfunn blir sjelden rapportert. Eggleggingen kan starte allerede i begynnelsen av april, og skogdua kan legge 2-3 kull i løpet av en hekkesesong.

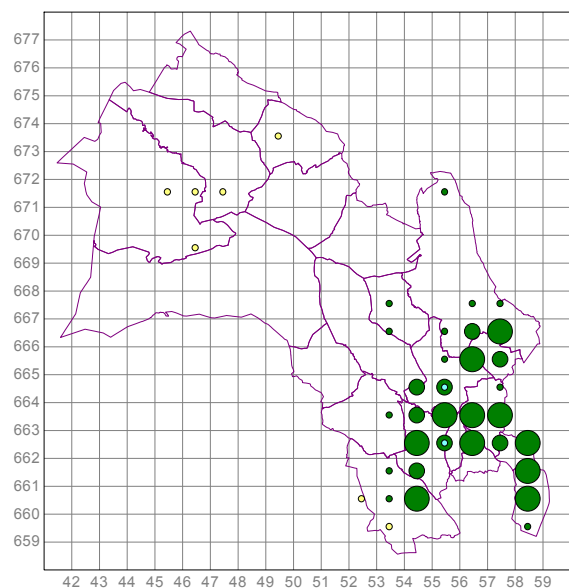
Skogdue, Linnestranda, Lier 4.10.2014.

Foto: Jorunn Villand

Forekomst i Buskerud

Status: Spredt og fåtallig hekkefugl i lavlandet i de nedre delene av fylket. 95 % av alle observasjoner er gjort under 200 moh. Sjelden observert høyere enn 300-500 moh., og kun sjelden streifgjest i de øvre dalførene i fylket. Trekkfugl som overvintrer i Sør-Europa. Ankommer tidlig om våren, ofte medio mars. Høsttrekket foregår stort sett i september.

Skogdue

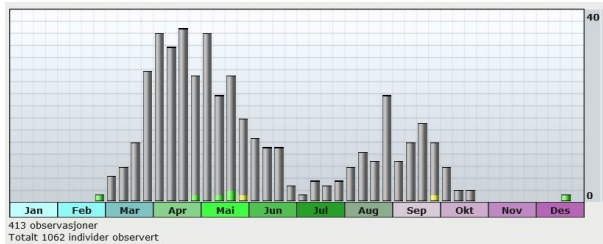

Oppdatert utbredelseskart for skogdue. Prikkestørrelse iht. hekketider i Atlas-prosjektet. Gule prikker viser observasjoner utenom hekkesesongen. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Følgende observasjoner er rapportert fra de øvre delene av fylket, de fleste er gjort om våren:

- 1 ind. Tangane, Strandafjorden, Ål, 13.5.-1.6.1972 (T.Breiehagen).
- 1 ind. Åsgardane, Gol, 9.5.1983 (G.E.Roe).
- 1 ind. Strandafjorden, Ål, 23.5.2002 (B.Sloan).
- 2 ind. Dagali, Hol, 22.7.2008 (R.Hall).
- 2 ind. Geilo, Hol, 9.6.2010 (W.Slettemoen).
- 1 ind. Ustedalsfjorden, Hol, 23.5.2013 (A.Gauteplass, H.K.Gauteplass).

Bestand: Skogdua hekker spredt og fåtallig i lavlandet i nedre deler av fylket. Som oftest kun som enkeltpar, sjelden flere par sammen i det samme området. 5-6 par hekket i et område med grov, gammel osp på Ospåsen i Øvre Eiker fram til ca. 1975. Arten forsvant fra lokaliteten da målbestanden økte utover på 1970-tallet (A.Hals). Tre reir ble funnet i Bårdsrudmarka et par år midt på 1970-tallet (P.O.Syvertsen og Ø.Syvertsen). Gjennomsnittlig bestandstetthet i Europa ligger på 15 par/100 km² (Hegemeijer & Blair 1997), men trolig ikke mer enn 5 par/100 km² i Norge, noe som vil innebære en bestand på maksimalt 20-30 par i Buskerud i skogområder under 200 moh.

Fordelingen av antall skogdue-observasjoner gjennom året i Buskerud.

Vårtrekk: Skogdua ankommer Buskerud medio mars. Gjennomsnittlig ankomstdato: 25.3. ± 14 dager (31 år), tidligst 1 ind. Vikersund, Modum 4.3.2011 (E.Kristoffersen), 1 ind. Tjuvøya, Nedre Eiker ultimo februar 2000 (J.L.Hals) var trolig på tidlig vårtrekk. Tidligere vårtrekk i seinere år med gjennomsnittlig ankomstdato på 2000-tallet: 17.3. Sjelden mer enn 10 ind. sammen på vårtrekket, maks 28 ind. Nordfjorden, Ringerike 20.3.2003 (K.Myrmo).

Høsttrekk: Skogdua trekker sørover igjen i løpet av september. Siste observasjonsdag i gjennomsnitt: 1.10. ± 12 dager (17 år), seinest Averøya, Ringerike 23.10.1985 (Ringerike Feltstasjon). Sjelden mer enn 10 ind. sammen på høsttrekket, maks. 35 ind. Linnestranda, Lier 27.8.2004 og 33 + 40 ind. samme sted 8.9.2004 (R.E.Andersen).

Vinter: Arten er meget sjelden å se om vinteren. Enkeltindivider er kun observert to ganger:

- 1 ind. Geithus (Modum) 18.12.2000 (J.L.Hals).
- 1 ind. Tjuvøya (Øvre Eiker) ultimo februar 2000 (J.L.Hals).

Den siste observasjonen dreier seg trolig om en tidlig ankomst på vårtrekket.

Ringdue *Columba palumbus*

Ringdua er en vanlig art i det meste av Europa. Arten er vanlig hekkefugl i Sør-Norge nord til Trøndelag, mer spredt og fåtallig videre nordover. Ringdua har vært i ekspansjon i lang tid og har utvidet hekkeområdet sitt både mot vest og nord. Den har også spredt seg oppover mot fjellbjørkeskogen, samt begynt å hekke i mer urbane strøk i

hager og parker. Arten hekker i variert skoglandskap, både i større sammenhengende skogsområder og i mindre skogholt i kulturlandskapet. Det tynne og dårlige kvistreiret legges oftest i gran, men kan også plasseres i andre trær. Ringdua legger ofte 2 kull. Den norske bestanden er anslått til 100 000-500 000 par. Trekkfugl som overvintrer i Sør-Europa. Ca. 1 % av bestanden kan overvintrte langs norskekysten (Svorkmo-Lundberg mfl. 2006).

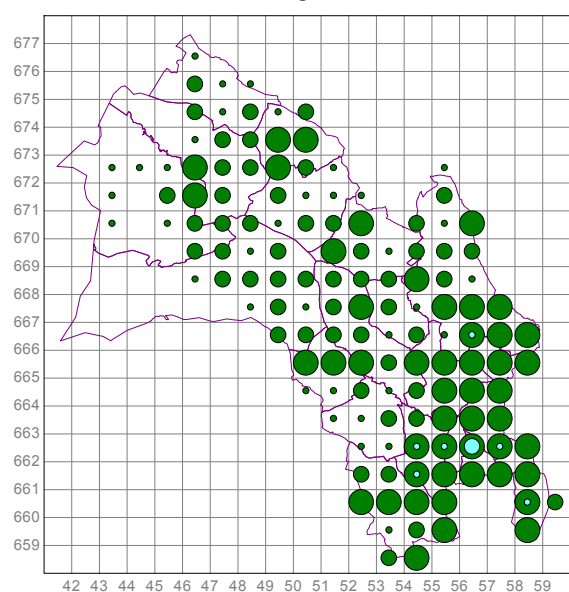
Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl i skogområdene i det meste av fylket. Sees regelmessig til opp i fjellbjørkeskogen ca. 1000 moh., en sjelden gang også på streif i snaufjellet opp til 1200 moh., f.eks. 1 ind. ved Fanitulvegen, Ål 13.7.2008 (C. Mikalsen og E. Mikalsen). Trekkfugl som ankommer i midten av mars, og som forlater oss igjen i løpet av september. Ringdua kan opptre i store flokker på flere hundre individer både på vår- og høsttrekket. Enkelte individer kan overvintrte i milde vintrer.

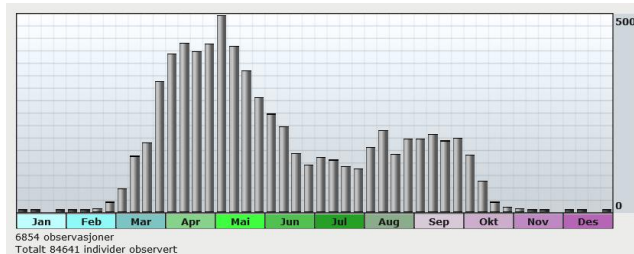
Ringdue adult med 2 juv, Jensvoll, Lier 20.9.2014. Foto: Jens E. Nygård.

Ringdue

Oppdatert utbredelseskart for ringdue. Prikkestørrelse iht. hekketider i Atlas-prosjektet. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Bestand: Ringdua hekker spredt til vanlig skogsområdene i store deler av fylket, i alle fall opp til 800 moh. Hekker nå også regelmessig i hager og parker i byer og boligområder. Med en typisk bestandstetthet i Skandinavia på 40-150 par/100 km² tilsier det ca. 5 000 – 10 000 hekkende par i Buskerud. Bestanden synes å ha vært nokså stabil de siste 20 årene (Kålås mfl. 2014). Ringdue har ofte 2 kull per år med 2 egg i hvert kull. Det første kullet legges i april-mai, det andre i juni-juli.

Fordelingen av antall ringdue-observasjoner gjennom året i Buskerud.

Vårtrekk: Ringdua ankommer Buskerud medio mars. Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.3. ± 15 dager (40 år), tidligst medio februar flere år på 2000-tallet. Ringdua har i seinere år ankommet hele tre uker tidligere enn på 1970-1990-tallet, i gjennomsnitt 2.3. mot 24.3. før år 2000. Observasjoner tidligere enn 15. februar ansees å være overvintrede individer. Ankommer øvre Hallingdal (Ål og Hol) i gjennomsnitt 26.3., tidligst 1 ind. Breiehagen, Ål 11.3.2014 (T.Breiehagen). Kan på vårtrekket i april opptre i store flokker på opptil 200-500 ind. eller mer, maks. 1000 ind. i tre store flokker ved Fiskumvannet, Øvre Eiker 15.4.2008 (T.Bakken).

Høsttrekk: Ringdua trekker sørover igjen i september til medio oktober. Siste observasjon i gjennomsnitt: 12.10. ± 9 dager (32 år), seinest ultimo oktober flere år. Enkelte etternølere kan år om annet sees til langt ut i november, f.eks. 1 ind. Hals, Øvre Eiker 14.11.2000 (A.Hals). Ringduer kan allerede i siste halvdel av august samle seg i flokker på 200-300 ind. på stubbåkrer og legder i kornåkrer, maks. 600 ind. i erteåker og legde i rugåker på Hals 11.8.2011 (A.Hals). Flokker på opptil 100-300 ind. er vanlig å se utover i september til primo oktober, bl.a. 400 ind. Klokkarstua, Hurum 8.10.2006 (E.Gates). Duejakta begynner 21.8. og det blir sikkert skutt en god del ringduer på jordene rundt om i kulturlandskapet utover høsten.

Vinter: Arten er i seinere år blitt observert fåtallig, men relativt hyppig i lavlandet om vinteren. Følgende observasjoner er registrert i perioden 1.12.-15.2.:

- 1 ind. Drammen by 8.1.1999 (S.Stueflotten)
- 3 ind. Linnestranda, Lier 4.12.1999 (R.E.Andersen)
- 1 ind. Hals, Øvre Eiker 6.12.2000 (L-E.Hals)
- 1 ind. Hovjordet, Nedre Eiker 10.1.2001 (T.Bakken)
- 1 ind. Drammen by 1.12.2004 (P.Sjolte Ranke)
- 1 ind. Darbu, Øvre Eiker 9.1.2006 (B.T.Bollerud)

- 4 ind. Eikeli, Hønefoss, Ringerike 12.1.2007 (K.Myrmo)
- 1 ind. Hovjordet, Nedre Eiker 4.2.2007 (T.Bakken)
- 2 ind. Klokkarstua, Hurum 4.2.2007 (E.Gates)
- 1 ind. Hokksund, Øvre Eiker 12.12.2007 (B.Nyhus)
- 2 ind. Drammen by 1.12.2009 (E.Kristoffersen)
- 13 ind. Drammen by 10.12.2009 (E.Kristoffersen)
- 4 ind. Øren, Drammen 25.12.2009 (B.Ellingsen)
- 2 ind. Øren, Drammen 27.12.2009 (B.Ellingsen)
- 4 ind. Berskog, Drammen 11.2.2011 (C.Mikalsen)
- 6 ind. Holmsbu, Hurum 7.1.2012 (O.Rygh)
- 1 ind. Øren, Drammen 13.1.2014 (E.Kristoffersen)
- 1 ind. Røyken, Røyken 29.1.2014 (R.E.Andersen)

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Tyrkerdua var opprinnelig en asiatisk art som spredte seg vest- og nordover til Europa med stor fart fra ca. 1930. Den nådde Danmark og Sør-Sverige i perioden 1948-1950. Haftorn (1971) angir første sikre observasjon i Norge fra Stavanger i 1954, men seinere undersøkelser har vist at arten ble sett på Fokstua, Dovre allerede 20.6.1949, og at det ble gjort flere observasjoner i Moss og Oslo i årene 1951-1953 (Ree 1984). Tyrkerdua innvandret til Norge langs to hovedruter, en fra Sør-Sverige mot Østlandet og en fra Jylland over Skagerrak til Sør-Vestlandet og videre oppover langs kysten. Arten nådde Møre og Trøndelag på begynnelsen av 1960-tallet og Tromsø i 1969.

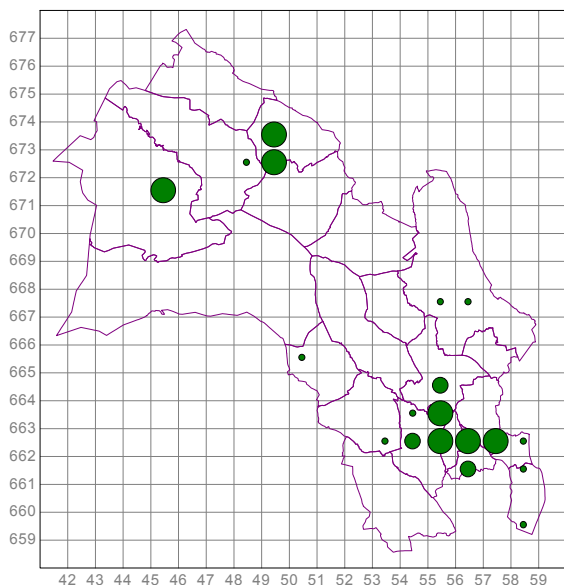

Tyrkerdue, Foto: Jan-Erik Nyhuus

Forekomst i Buskerud

Status: Første kjente observasjoner i Buskerud var 1 ind. i Nesbyen juli 1961, 2 ind. Hokksund 28.9.1962 og 3 ind. Herbru st. i Numedal desember 1962 (Haftorn 1971). Arten etablerte seg som fast hekkefugl i Drammen allerede på 1960-tallet. Det samme skjedde trolig også andre steder i sørfylket. På 1970-tallet hadde tyrkerdua allerede etablert seg som vanlig hekkefugl både i Vestfossen og Hokksund, Øvre Eiker. Første registrerte hekkefunns fra nordfylket ble gjort på Geilo i 1973 og på Gol i 1974 (Breiehagen 1976). Utover på 1970- og 1980-tallet spredte tyrkerdua seg stadig mer, og den ble etter hvert sett mange steder i fylket.

Tyrkerdue Atlas-prosjektet 1975-84

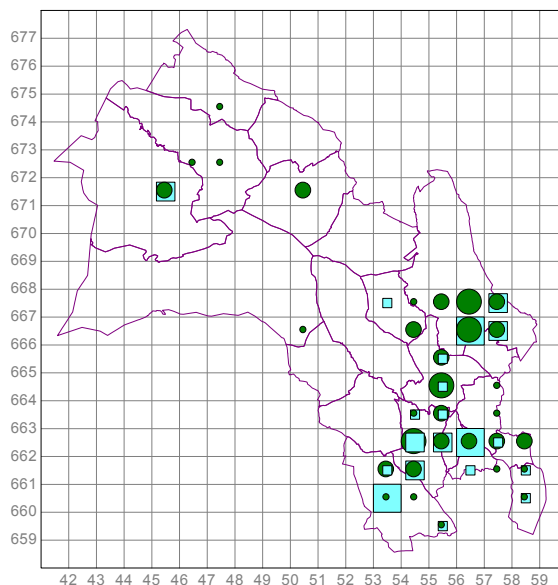
Utbredelseskart for tyrkerdue i Atlas-perioden 1975-1984.

Tyrkerdua er en utpreget kulturmarksfugl som er sterkt knyttet til bebyggelse, hager, parker, skogholt og andre landlige kulturmarksområder. Reiret legges i varierende høyde både i løvtrær og bartrær. På Gol hekket tyrkerdua tidligere også i en heisekran (1975), og på toppen av en lyktestolpe (1976-77). Tyrkerdua kan starte hekkingen tidlig om våren og legge opptil 3 kull per sesong. Arten er hardfør og klarer seg bra her i Norge, men den er avhengig av menneskelig virksomhet i form av foringsplasser, kornlagre, gårdsbruk o.l. for å klare seg gjennom vinteren.

Bestand: I Atlas-prosjektet (1975-1984) ble arten registrert i 19 10x10 km Atlas-ruter i Buskerud og trolig hekket det da mellom 40-80 par i fylket. Hovedutbredelsen var i Drammen/Hokksund-området og nord til Åmot, men det hekket også flere par på Gol og Geilo. I forbindelse med at tyrkerdua ble valgt til årets prosjektfugl i Buskerud i 2003, ble det gjort en ny kartlegging av bestanden (Stueflotten 2005). I perioden 1990-2004 ble tyrkerdua observert i hekketida i 17 Atlas-ruter og i 23 ruter totalt. Arten hadde økt i antall i Hønefoss-Røyse området og i Kongsberg-området, men hadde gått tilbake i Gol og Modum. Fra Drammen meldte flere observatører at det var blitt færre tyrkerduer å se enn for 10-20 år siden. Tyrkerdua hadde fortsatt tilhold i Nesbyen, der den ble observert for første gang i Buskerud i 1961.

Fra det oppdaterte utbredelseskartet ovenfor ser vi at tyrkerdua nå har utvidet sitt område en del siden 1980-tallet. Forekomsten har økt til 32 ruter i hekketida, men arten synes å ha forsvunnet fra Gol.

Tyrkerdue

Oppdatert utbredelseskart for tyrkerdue 1990-2014. Prikkstørrelse iht. hekketekoder i Atlas-prosjektet. Blå prikker viser vinterobservasjoner.

Arten er i stor grad standfugl, noe som også framgår av at vinterutbredelsen stort sett overlapper med hekketida. Arten opptrådte nok mer tallrikt for 30 år siden da det f.eks. ble observert 20 ind. på Gol 3.10.1977 (I.Johnsen), 30 ind. på Eiker Mølle, Hokksund (Øvre Eiker) 13.11.1982 (A.Hals) og 20 ind. på Norderhov (Ringerike) 27.11.1990 (K.Myrmo). Maks. antall observert i seinere år: 14 ind. Holmen (Drammen) 23.9.2005 (S.Stueflotten), 12 ind. Hønefoss (Ringerike) 3.9.2010 (B.Sloan) og 11 ind. Steinsletta (Hol) 11.9.2013 (R.Zakariassen). Nåværende fylkesbestand anslås til 40-80 par.

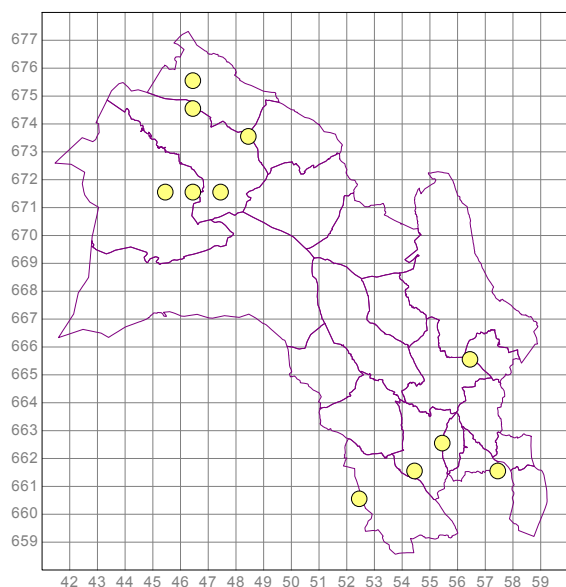
Turteldue *Streptopelia turtur*

Turteldua hekker i et bredt belte gjennom Sentral- og Sør-Europa fra De Britiske Øyer i vest og videre østover gjennom Russland og Sentral-Asia. Turteldua er en utpreget trekkfugl som overvintrer i Afrika sør for Sahara. Arten er ikke konstatert hekkende i Norge. De fleste observasjoner blir gjort i trekketidene i mai og i september-oktober. En ganske sky art som gjerne blir observert sittende på ledninger eller på næringssøkende på bakken.

Forekomst i Buskerud

Status: Sjelden trekkgjest, der de fleste funn som ellers i Norge, er blitt gjort i mai og september-oktober. Det kan virke overraskende, men halvparten av observasjonene er gjort i Hallingdals-regionen.

Turteldue

Utbredelseskart som viser funn av turteldue.

Følgende 12 funn er kjent fra fylket:

- 1 ind. Haug, Hokksund, Øvre Eiker ca. 1914 (Johnsen 1914, side 27).
- 1 ind. Grøndalen, Hemsedal oktober 1965 (A.Grønndalen).
- 1 ind. Kleivi, Hol og Ål 15.5.1971 (T.Breiehagen)
- 1 1K Meheia, Kongsberg 25.9.1976 (skutt av E.Heia)
- 1 ind. Grinda, Øvre Eiker 12.5.1988 (A.Hals)
- 1 ind. Geilomoen, Hol 3-17.9.1990 (P.Furuseth)
- 1 ind. Hovda, Ål 15.5.1994 (K. & L.G.Plischewski)
- 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.6.1996 (S.Moe m.fl.)
- 1 ad. Lio, Hemsedal 18-20.10.1997 (B.Fjeldheim m.fl.)
- 1 1K Bønsnes, Hole 28.9.2003 (V.Bunes)
- 1 ind. Fagerheim, Skoger, Drammen 31.10.2008 (S.Stueflotten).

Den mer sjeldne mongolturteldua som hekker i Sibir og Sentral-Asia, er ikke med sikkerhet blitt observert i Buskerud, men 1 ind. som viste karaktertrekk til en mongolturteldue av underarten *meena*, ble observert ved Turrhaug på Sangefjellet, Ål 19.9.2008 (T.Breiehagen). Funnet ble ikke godkjent av NSKF pga. mangelfull dokumentasjon, men er godkjent av LRSK som 1 ind. ubestemt turteldue/mongolturteldue.

Referanser

- Breiehagen, T. 1976. Faunistisk rapport fra Buskerud til og med 1975. *Sterna* 15(3): 159-167.
- Cramp, S. (Ed) 1985, Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa, Volume IV. Oxford University Press.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P-G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk fugleatlas. NOF, Klæbu, 552 s.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget. 862 s.
- Hagemeyer, W.J.M. and Blair, M.J. (Ed) 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&A D Poyser, London.
- Johnsen, N. 1914. Eker – Træk af en storbygds saga. Kristiania. 655 s.
- Kålås, J. A., Husby, M., Nilsen, E. B. & Vang, R. 2014. Bestandsvariasjoner for terrestriske fugler i Norge 1996-2013. NOF - Rapport 4-2014. 36 sider.
- Ree, V. 1984. Norges første tyrkerduer *Streptopelia decaocto*. *Vår Fuglefauna* 7 (3): 119-129.
- Stueflotten, S. 2005. Tyrkerdua i Buskerud. *Buskskvetten* 21, 2 s.
- Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J.E. & Sæbø, S. (red.) 2006. Norsk VinterfuglAtlas. NOF, Trondheim, 496s.